

Ihishurirwa rya Yesu Kristo - Nimeru Cumi n'Itandatu

Ihishurwa ry'Inkuba Ndwi: Iseengura ry'Ubuhanuzi ku Ibyahishuwe n'Amateka Ahishwe

Jeff Pippenger
2023-11-15

Twagiye tugaragaza urukurikirane rw'ibyabaye by'ubuhanuzi bimenyekanishwa n'amateka ahishwe y'inkuba ndwi ahagarariwe mu Byahishuwe igice cya cumi na kimwe kugeza ku cya cumi na gatatu. Ntiduragera aho mu iterambere ry'ibi byabaye tuzahuriza hamwe amateka y'ihembe ry'Abaporotesitanti n'ihembe ry'Abarepubulikani. Kandi ntituregura urufatiro rw'ubusobanukirwe rwadufasha kugaragaza neza uruhare rw'Isilamu mu butumwa bwo Gutaka kwa Saa Sita. Ariko rero, hari ukuri kw'ingenzi cyane gufitanye isano n'ibi byabaye, kugaragaza icyo umuntu agomba gukora igihe asobanukiwe ukuri kurimo gukurwaho ibimenyetso. Umugisha wo mu Byahishuwe urimo inshingano yo "kwitondera" ibyo byanditswe.

Umurongo w'amateka urimo gufungurwa ugeza ku bazumva, bagasoma kandi bakitondera ibyanditswe muri wo, imbaraga z'irema z'Imana. Ni cyo gituma noneho ari igihe cyo kuva ku isuzuma ryacu ry'inkuru ya nyuma y'ubuhanuzi ya Yesaya, n'Ibyahishuwe igice cya cumi na kimwe kugeza ku cya cumi na gatatu, kugira ngo dushyireho ubusobanuro bw'"iminsi itatu n'igice" Eliya na Mose bamaze bapfuye mu muhanda wo hejuru w'amakuru, unyura mu kibaya cy'amagufa yumye yapfuye. Icyo tugiye kugaragaza ubu ni ikimenyetso cy'"ubutayu."

Mu ngingo iheruka twagaragaje abahamya bane b'ubuhanuzi bemeza urukurikirane rw'ibyabaye rwashyizweho n'amateka ahishwe y'inkuba ndwi. Umurongo w'ishusho ya Kristo, umurongo w'abahamya babiri, umurongo w'ishusho y'inyamaswa, n'umurongo w'umwami w'amajyaruguru w'ibinyoma.

Igice cya kabiri cy'umurongo w'umwami w'amajyaruguru w'impimbano gitangira igihe ubupapa bwahabwaga ububasha mu 538. Hanyuma ubupapa, umwami w'amajyaruguru w'impimbano wo mu by'umwuka, bwakandagiye Yerusalemu yo mu by'umwuka na Isirayeli yo mu by'umwuka mu gihe cy'imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu.

Bazagwa n'ubugi bw'inkota, kandi bazajyanwa ari imbohe mu mahanga yose; kandi i Yerusalemu hazakandagirirwa n'abanyamahanga, kugeza ubwo ibihe by'abanyamahanga bizasohorera. Luka 21:24.

Yohana yabwiwe gupima ahera n'ingabo, ariko kandi yabwiwe gusiga inyuma urugo rw'urusengero, kuko rwari rwarahawe abanyamahanga imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu.

Nuko mpabwa urubingo rusa n'inkoni; maze marayika arahagarara, aravuga ati: Haguruka, upime urusengero rw'Imana, n'igicaniro, n'abaruramiramo. Ariko urugo rwo hanze

rw'urusengero urureke, nturupime; kuko rwahawe abanyamahanga: kandi umujyi wera bazawukandagira muni y'ibirenge amezi mirongo ine n'abiri. Ibyahishuwe 11:1, 2.

Yohana na Luka bahamya ko Abanyamahanga “bazakandagira” “i Yerusalemu” “amezi mirongo ine n'abiri.” Yohana agaragaza igihe bimara, naho Luka akerekana iherezo ry'ayo mateka. Aba bahamya babiri baravugaga ku kibazo cyo muri Daniyeli igice cya munani, umurongo wa cumi na gatatu.

Nuko numva umwe w'abera avugaga; undi mwera abaza wa mwera wari wavuze ati: “Iyerekwa ryerekeye igitambo gihoraho n'igicumuro cy'ikorwa cyo kurimbura, kigatuma ubuturo bwera n'ingabo bitatirizwa ibirenge, bizamara igihe kingana iki?” Daniel 8:13.

Ikibazo cyerekeye igihe ubuturo bwera n'ingabo byagombaga kuribatanwa n'ibirenge, kigaragaza ibinyembaraga bibiri by'ubutayu byari kuzakora icyo gikorwa cyo kuribata Yerusalemu, ari yo ihagararirwa muri Daniyeli nk'“ubuturo bwera” kandi nanone nk'“ingabo.” Ubusobanuro nyakuri bw'ishingiro bw'uyu murongo, nk'uko bwagaragajwe na J. N. Andrews, ni uko uwo murongo ugaragaza ibinyembaraga bibiri by'ubutayu, byaribataniye ubuturo bwera n'ingabo. Imbaraga ya mbere y'ubutayu igaragazwa muri uwo murongo ni ubupagani, naho iya kabiri ni ubupapa. Ijambo “ingabo,” ni imvugo ya Daniyeli yerekeza ku cyo Yohana yita “abaramya” bari mu rusengero, ni ukuvugaga i Yerusalemu.

“HARIHO ‘AMATONGO ABIRI’ MURI DANIELI 8.—Iki kintu Josiah Litch yagisobanuye mu buryo busobanutse cyane, ku buryo dutanga amagambo ye:

“‘Igitambo cya buri muni’ ni ko inyandiko y'Icyongereza isanzwe isomwa ubu. Ariko mu mwandiko w'umwimerere nta kintu nk'igitambo kibonekamo. Ibyo byemerwa na bose. Ni inyongera cyangwa ibisobanuro byashyizweho n'abahinduzi. Ubusomyi nyakuri ni ubu: ‘ibya buri muni n'igicumuro cy'ubutayu,’ aho ibya buri muni n'igicumuro bihujwe n'ijambo “na;” ubutayu bwa buri muni n'igicumuro cy'ubutayu. Ni imbaraga ebyiri zizana ubutayu, zari kuzatuma ubuturo bwera n'ingabo biba ubutayu.’—Prophetic Expositions, Volume 1, page 127.

Biragaragara ko ubuturo bwera n'ingabo byagombaga gusiribangwa n'igitambo gihoraho n'igicumuro cy'ubutayu. Gusoma witonze umurongo wa 13 bikemura neza iyi ngingo. Kandi uku kuri gushimangira ukundi, ari ko uku: ko uku kubyara ubutayu kwombi ari bwo buryo bubiri bukomeye Satani yagerageje gukoresha mu guhungabanya kuramya no kurandura umurimo wa Yehova. Ibyo Bwana Miller yavuze ku busobanuro bw'aya magambo yombi, n'inzira we ubwe yakoresheje mu kumenya ubwo busobanuro, biratangwa muni y'umutwe ukurikira:

“UBUTAYU BWOMBI NI UBUPAGANI N'UBUPAPA”

“Nakomeje gusoma, ariko sinabonamo ahandi hantu na hamwe yabonetse [iby'igitambo gihoraho], uretse muri Daniyeli. Nuko rero [nifashishije igitambo cy'amagambo ahuzwa n'andi] mfata ayo magambo yari ayifitanye isano, ngo “gukurwaho”; “azakuraho” “iby'igitambo gihoraho”; “uhereye igihe iby'igitambo gihoraho bizakurwaho”, n'ibindi. Nakomeje gusoma, ntekereza ko ntari bubone umucyo kuri uwo murongo; amaherezo, ngera kuri 2 Abatesalonike

2:7, 8. “Kuko amayobera yo kugomera Imana yamaze gukora; keretse yuko uwubuzaba ubu azabanza kuvanwaho, maze uwo munyabugome aboneke,” n’ibindi. Maze ngeze kuri uwo murongo, yoo! ukuntu ukuri kwagaragaye neza kandi kwuje ubwiza! Ngaho rero! icyo ni cyo “igitambo gihoraho!” None se, Pawulo aba ashaka kuvuga iki iyo avugaga ngo “uwubuzaba ubu,” cyangwa ngo urinda? “Umuntu w’icyaha” n’“umunyabugome” bisobanura ubupapa. None se, ni iki kibangamira ko ubupapa bugaragazwa? Ni ubupagani; bityo rero, “igitambo gihoraho” kigomba gusobanura ubupagani.’—Second Advent Manual, page 66.” J. N. Andrews, *The Sanctuary and the 2300 Days*, 33, 34.

Mu isohozwa ry’“ibihe birindwi” byo mu Balewi makumyabiri na gatandatu, ubupagani bwakandagiye ahera n’ingabo mu gihe cy’imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu, hanyuma ubupapa bukora uwo murimo nyine indi myaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu. Ubupapa bwari bwarakandagiye Yerusalemu imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu hakurikijwe Luka na Yohana, kugeza ubwo ubupapa bwakiriye igikomere cyabwo cyica mu 1798. Gukuramo imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu kuri 1798 bitanga 538. Gukuramo imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu kuri 538 bitanga 723 Mbere ya Kristo, igihe Ashuri, umwami nyakuri w’amajyaruguru muri icyo gihe, yajyanaga ubwami bw’amajyaruguru bwa Isirayeli mu bucakara.

Yohana yerekeza gusa ku myaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu ubwo ubupapa bwahonyoraga ubuturo bwera n’ingabo, ariko Luka avugana ibihe byombi by’imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu ubwo ubupagani n’ubupapaga byahonyoraga Yerusalemu, kuko avugaga ati: “kugeza igihe cy’abanyamahanga kizasohorera.” Luka agaragaza ko ihonyorwa rya Yerusalemu rirenze “igihe” kimwe gusa, kuko aryita isohorerwa ry’“ibihe” by’abanyamahanga.

Birumvikana ko, mu wa 1856, U-Adventisimu wa Miller yahindutse uwa Lawodikiya, kandi nyuma y’imyaka irindwi banga ukuri kw’“ibihe birindwi” byo mu Balewi makumyabiri na gatandatu, bityo rero ntibishoboka ko U-Adventisimu ibona ibi bintu byoroheje byo muri Bibiliya. Ikintu ndimo kugaragaza ni uko amateka ahishwe y’inkuba ndwi, agaragaza ibimenyetso bitatu by’inzi, n’igihe kiri hagati y’ikimenyetso cya mbere n’icya kabiri, hanyuma hakabaho ikindi gihe cya kabiri hagati y’ikimenyetso cya kabiri n’icya gatatu, bigereranywa mu murongo w’ubuhanuzi w’umwami w’amajyaruguru w’impimbano.

Uwo murongo watangiye mu mwaka wa 723 mbere ya Kristo, ubwo ubwami bw’amajyaruguru bwa Isirayeli bwajyaga mu bucakara mu maboko y’umwami wa Ashuri, umwami nyakuri wo mu majyaruguru. Hanyuma mu wa 538, umwami wo mu majyaruguru wo mu buryo bw’umwuka yahawe ubushobozi, maze aribata Yerusalemu yo mu buryo bw’umwuka indi myaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu, kugeza ubwo yakiraga igikomere cyica mu wa 1798. Kuva mu wa 723 mbere ya Kristo kugeza mu wa 538, ubutegetsi bwose bwakomeje kugundiza Isirayeli bwahoraga ari ubutegetsi bwa gipagani.

Umurongo wa Kristo werekana gusigwa k’umwami nyakuri w’ikusi mu majyaruguru mu mubatizo We mu mwaka wa 27, kandi nyuma y’iminsi y’ubuhanuzi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu, yabambwe ku musaraba. Hanyuma abigishwa Be bahabwa ubushobozi bwo kwamamaza ubutumwa bw’umwami nyakuri w’ikusi mu majyaruguru, kugeza igihe Sitefano yaterwaga

amabuye mu mwaka wa 34. Igihe rukumbi Kristo atagendeye n'amaguru mu minsi yose igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu y'umurimo We, ni igihe yinjije i Yerusalemu agendera ku nyamaswa mu iyinjira ryo kunesha. Bityo rero yakandagiye i Yerusalemu iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu, nk'uko n'abigishwa Be babigenje nyuma y'umugaraba. Imirongo yombi, uw'umwami w'ikusi mu majyaruguru w'impimbano na Kristo, umwami nyakuri w'ikusi mu majyaruguru, yakandagiye i Yerusalemu n'ingabo mu minsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu.

Ubupagani bwari impimbano ya gahunda yo kuramya yo mu murimo w'Ubuturo Bwera bwo ku isi bw'Abayahudi nyakuri, kandi ubupapa ni impimbano ya gahunda yo kuramya yo mu murimo w'Ubuturo Bwera bwo mu ijuru bw'Abayahudi b'umwuka. Imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu y'ubupagani, yari ihwanye n'iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu ya Kristo, kandi imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu y'ubupapa, yari ihwanye n'iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu y'abigishwa.

Buri murongo bubiri buriho imiterere imwe n'imwe y'ubuhanuzi yerekeye amateka ahishwe y'inkuba ndwi, yatangiye guhishurwa ku mugaragaro muri Nyakanga, 2023. Uko guhishurwa kwagezweho igice kimwe binyuze mu kumenya gucika intege kwa mbere kw'umutwe w'Abamillerite. Gucika intege kwabo kwa mbere kwatangije igihe runaka, cyiswe "igihe cyo gutinda" mu mugani w'abakobwa icumi b'inkumi. "Igihe cyo gutinda" cyarangiye mu materaniro yo mu nkambi yabereye Exeter, New Hampshire, ubwo ubutumwa bwo gutaka kwa Saa Sita z'ijoro bwari bumaze gushingwa mu buryo bwuzuye. Amateraniro yo mu nkambi ya Exeter yabaye ikimenyetso cya kabiri, maze atangiza igihe ubutumwa bwo gutaka kwa Saa Sita z'ijoro bwamamajwe, kugeza igihe ikimenyetso cya gatatu cy'urubanza n'ugucika intege kwa nyuma byagerereye.

Ibimenyetso bitatu by'inzira byari ugutenguha kwa mbere, ubutumwa bw'Induru yo mu Gicuku, n'ugutenguha kwa nyuma. Ibyo bimenyetso bitatu by'inzira bihura n'ijambo ry'Igiheburayo risobanura "ukuri", rigaragaza inyuguti ya mbere, iya cumi na gatatu, n'iya nyuma y'inyuguti z'Igiheburayo. Kuba iya mbere n'iya nyuma byombi ari ugutenguha, byerekana ikimenyetso cya Alufa na Omege.

Nta shusho itaziguye y'iminsi igihumbi magana abiri na mirongo itandatu mu mateka y'Abamillerite, nyamara amateka y'Abamillerite ni yo mateka y'umuhigo wa mbere, bityo akaba ashushanya umuhigo wa nyuma. Amateka yo gucika intege kwa mbere mu muhigo wa nyuma yatangiye ku wa 18 Nyakanga 2020, kandi asobanurwa mu Ibyahishuwe igice cya cumi na kimwe. Mu Ibyahishuwe igice cya cumi na kimwe, ba bahamya bombi bicwa, ibyo bikaba biranga gucika intege kwa mbere mu muhigo wa nyuma, kwashushanyijwe n'umuhigo wa mbere.

Mu Ibyahishuwe igice cya cumi na kimwe, ugucika intege kwinjiza igihe cy'iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu imibiri yabo yari iri mu muhanda, bityo bikaranga igihe cyo gutinda kivugwa mu mugani. Mu kuzuka kwabo bazamurirwa hejuru nk'ikirango mu isaha imwe n'urubanza rw'itegeko ryo ku Cyumweru. Amateka y'abahamya babiri akubiyemo igihe cy'ikigereranyo cy'iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu.

Ibisobanuro birambuye by'urugendo rw'umumarayika wa gatatu mu mateka ahishwe y'inkuba ndwi bitanga ibisobanuro byihariye birenze cyane ibiri mu yindi mirongo ibangikanye, ariko umurongo w'umumarayika wa gatatu, umurongo w'umwami nyakuri w'ikusi, n'umurongo w'umwami w'ikinyoma w'ikusi, byose bifite ibiranga bimwe by'ubuhanuzi: aho bitangirira, hagakurikiraho igihe kigera ku ngingo yo hagati, hanyuma hagakurikiraho ikindi gihe kigera ku rubanza ku ngingo ya nyuma.

Iminsi igihumbi magana abiri na mirongo itandatu ni ikintu cy'ingenzi cy'ibanze mu mateka ahishwe y'inkuba ndwi. Iminsi igihumbi magana abiri na mirongo itandatu ishushanywa nk'“ubutayu” mu Byahishuwe igice cya cumi na kabiri.

Maze wa mugore arahungira mu butayu, aho yari afite ahantu yateguriwe n'Imana, kugira ngo bamugaburireyo iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu. Iyahishuwe 12:6.

Itorero ryahungiyeye mu butayu kugira ngo rihunge gukandamizwa n'ubutegetsu bwa papa mu gihe cy'imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu. Umurongo wa cumi na kane utanga ubundi buhamya.

Nuko wa mugore ahabwa amababa abiri y'inkona nini, kugira ngo agurukire mu butayu, aje aho yateguriwe, aho agaburirwa igihe kimwe n'ibihe bibiri n'igice cy'igihe, ngo ave imbere y'inzoka. Iyahishuwe 12:14.

Itorero ryahungiyeye ubuhunzi bwo guhunga itotezwa ry'igisato n'ubupapa mu gihe cy'imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu, bityo “ubutayu” bukaba ikimenyetso cy'iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu. Uwo mubare uvugwa mu buryo butaziguye incuru ndwi mu bitabo bya Daniyeli n'Iyahishuwe, ariko ugaserukirwa no mu bundi buryo butandukanye mu Byanditswe Byera. Muri buri gihe, ugereranya “ibihe birindwi” byo mu Balewi makumyabiri na gatandatu.

Niba byari ubupagani bupfukamisha ubuturo bwera n'ingabo kuva mu mwaka wa 723 mbere ya Kristo kugeza mu mwaka wa 538, cyangwa ubupapa bupfukamisha Yerusalemu yo mu buryo bw'umwuka n'abayiramyamo, ibyo byari igishushanyo cy'itatanuka ry'ubwoko bw'Imana, ryatewe n'uko ubwoko bw'Imana bwishe isezerano ry'“amasabato y'igihugu,” nk'uko rigereranywa mu gitabo cy'Abalewi igice cya makumyabiri na gatanu n'icya makumyabiri na gatandatu. Mu gice cya makumyabiri na gatandatu byitwa impaka z'isezerano ry'Imana.

Kandi nzabazanaho inkota izahōra impaka z'isezerano ryanjye; kandi nimuteranira hamwe mu migi yanyu, nzaboherereza icyorezo muri mwe; kandi muzagabizwa mu kuboko kw'umwanzi. Abalewi 26:25.

Ukugomera isezerano ry'Imana kwazaniye ubwoko bw'Imana uburetwa no gutatanywa, ari byo bigereranywa n'“intonganya y'isezerano ryanjye.” Kutamenya igihano Daniyeli yita “umuvumo” n'“indahiro” bya Mose, ari na cyo kandi cyitwa “intonganya y'isezerano ryanjye,” bihuma umuntu amaso bikamubuza kubona ubusobanuro bwimbitse bw'umurimo wa Kristo nk'uko bugereranywa muri Daniyeli igice cya cyenda. Isuzuma rihoraho ry'ubwoko bw'Imana buri mu buhumyi bwa Lawodikiya mu nyandiko za Ellen White ni uko badashobora “gutekereza bahera ku mpamvu,

bakagera ku ngaruka.” Ushobora kuvuga ko usobanukiwe n’imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu y’Ibihe by’Umwijima, ariko niba utazi “impamvu” y’ukwo gukandagirizwa, uri impumyi.

Kandi azakomeza isezerano na benshi mu cyumweru kimwe; kandi hagati mu cyumweru azahagarika igitambo n’ituro, kandi kubera gukwira hose kw’ibizira azakigira umusaka, kugeza ku iherezo; kandi ibyagenwe bizasukwa ku cyagizwe umusaka. Daniyeli 9:27.

Kwemeza kwa Kristo isezerano bifatanyeye isano itaziguye n’“intonganya y’isezerano rye.” Igihe “umuvumo” wamaze cyari imyaka ibihumbi bibiri magana atanu na makumyabiri, kandi igihe Kristo yamaze yemeza iryo sezerano nyir’izina cyari iminsi ibihumbi bibiri magana atanu na makumyabiri. Mu bwumvikane n’ijambo ry’Igiheburayo risobanura “ukuri,” ritanga imiterere y’amateka ahishwe y’inkuba ndwi, icyumweru cy’ubuhanuzi Kristo yagombaga kwemezamo isezerano rye cyari gifite ibimenyetso bitatu by’inzira, bigaragazwa n’inyuguti ya mbere, iya cumi na gatatu, n’iya nyuma by’inyuguti z’Igiheburayo.

Ikimenyetso cya mbere cy’icyumweru cyari umubatizo We, ikimenyetso cya kabiri cyari umusaraba, kandi icya nyuma cyari urupfu rwa Sitefano. Kwanga kubona “ibihe birindwi” byo mu Balewi makumyabiri na batandatu, nk’uko abamarayika bo mu ijuru bayoboye William Miller kubona “ibihe birindwi,” bikuraho ubushobozi bwo kubona byuzuye ubuhanuzi nyirizina aho Kristo yameneye amaraso Ye kandi agahamya isezerano nyakuri ubwoko Bwe bwa kera busanzwe bugaragara bwari bwaranze. Umuntu wese uzahereruka gukizwa azaba afite gusa gusobanukirwa guke kandi kutuzuye kw’“ukuri.” Ariko nta n’umwe ukizwa mu gihe yanze nkana kubona “ukuri.” Hariho inzira imwe gusa igana kwa Data, kandi iyo ni inyuze kuri Yesu, kandi Yesu ni we “ukuri.”

Uku ni ugusobanukirwa bukwiriye gutekerezwaho, kuko kuvuga isezerano ryo muri Abalewi makumyabiri na gatanu na makumyabiri na gatandatu. “Umuvumo” w’“inshuro ndwi” wagejewe kuri Isirayeli ya kera nyakuri kubera ko batashakaga gushyira mu bikorwa amabwiriza yo kureka igihugu kikaruhuka no gusohozwa amabwiriza ya Yubile. Cyari icyaha cyo kutagira icyo bakora. Umuvumo wabagezeho kuko basize gukora umurimo bategetswe gukora, aho kuba ko bari barishe itegeko mu buryo butaziguye, nko kuvuga ngo ntukice cyangwa ngo ntukibe. Baretse gusa amabwiriza ajyana no kureka igihugu kikaruhuka. Abadiventisti batemera gusa “inshuro ndwi” (izo abamarayika bayoboye William Miller kuvumbura) kubera impamvu iyo ari yo yose itegerejwe n’umutima utarogejwe, ahubwo bakaba batarigeze bafata umwanya wo gushakashaka ukuri by’ukuri, barimo gusohozwa ubwoko bumwe bw’ubwigomeke bwo kutagira icyo bakora, birengagiza ayo makuru y’isezerano ya nyayo Isirayeli ya kera nyakuri yirengagije. Intangiriro igaragaza iherezo.

Iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu ivugwa mu Ibyahishuwe igice cya cumi na kabiri, igaragazwa nk’“ubutayu,” ni ikimenyetso cy’“ibihe birindwi.” Iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu y’umurimo wa Kristo, kimwe n’iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu y’umurimo w’abigishwa, byombi bishushanya icyumweru cyose isezerano ryemezawagamo. Kandi imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu ubupagani bwakandagirijemo ubwoko bw’Imana, hamwe n’imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo

itandatu ubupapa bwakandagirijemo ubwoko bw’Imana, byombi bishushanya “ibihe birindwi” byose by’umuvumo wa Mose.

Mu Ibyahishuwe igice cya cumi na kimwe, nyuma y’iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu, ayo magufwa yumye asubizwamo ubugingo kugira ngo yinjire mu isezerano nk’abihumbi ijana na mirongo ine na bine. Ariko kugira ngo bashobore gusohoza uwo mubano w’isezerano, basabwa kuzuza ibisabwa by’iryose sezerano, nk’uko Daniyeli yabigenje mu gice cya cyenda. Ibisabwa by’isezerano rya “ibihe birindwi” bikubiyemo amabwiriza yihariye agenewe abisanga bari mu gihugu cy’umwanzi. Igihe abakanguka bakamenya ukuri ko batatanyijwe bifuzaga kugarukira Uwiteka, Abalewi makumyabiri na gatandatu itanga amabwiriza y’uburyo bagomba kugaruka.

Kandi abazaba basigaye muri mwe bazashirira mu byaha byabo bari mu bihugu by’abanzi banyu; kandi no mu byaha bya ba sekuruza babo bazashirana na bo. Nibatura ibyaha byabo n’ibyaha bya ba sekuruza babo, n’igicumuro cyabo bacumuyeho kungirira nabi, kandi bakatura ko bangendeyeho mu buryo bumbangamira; kandi nanjye na bo nagendeyeho mu buryo bubangamira, nkabageza mu gihugu cy’abanzi babo; maze imitima yabo itakebwe nicishwa bugufi, bakemera guhanirwa ibyaha byabo: ni bwo nzibuka isezerano ryanjye na Yakobo, kandi n’isezerano ryanjye na Isaka nzaribuka, kandi n’isezerano ryanjye na Aburahamu nzaribuka; kandi nzibuka n’icyo gihugu. Abalewi 26:39–42.

Imvugo ngo “gushiraho buhoro buhoro” mu Byanditswe isobanura gushwanyagurika, kubora no kumariraho. Gushiraho buhoro buhoro ni ukuhinduka amagufwa yumye yapfuye. Kandi ayo mabwiriza agaragaza urupfu, kuko ashushanya abamenya imimerere yabo ko bari “mu gihugu cy’abanzi banyu.”

Umwanzi wa nyuma uzarimburwa ni urupfu. 1 Abakorinto 15:26.

Ku wa 18 Nyakanga 2020, ni bwo habaye ugutenguha kwa mbere mu rugendo rw’umumarayika wa gatatu. Kwagereranyijwe n’ibindi bitenguha byose bya mbere byo mu mirongo y’ivugurura ry’ubuhanuzi bwera. Ezekiyeli igice cya mirongo itatu na karindwi hagaragaza ubwoko bw’Imana bwo mu minsi ya nyuma nk’abasheshweho, bononekaye kandi barimbutse rwose kugeza ubwo basigaye ari nk’igikombe cyuzuye amagufwa yumye yapfuye. Bari mu gihugu cy’umwanzi, ari cyo gihugu cy’urupfu. Mu Byahishuwe igice cya cumi na kimwe, abagabo babiri b’abahamya barishwe maze basigwa mu muhanda. Abahanuzi bose bahuriza hamwe. Ni cyo gituma Mose ari kuvugana n’abapfiriye muri uwo muhanda unyura muri cya gikombe cya Ezekiyeli. Mu mimerere yabo yo gutenguhwa, bahabwa amabwiriza banyujijwe kuri Yeremiya.

Nuko Uwiteka avuze ati: Nugaruka, nzaguhagarika imbere yanjye; kandi nuramura igikomeye ukagitandukanya n’ikidafite umumaro, uzaba nk’akanwa kanjye. Bo ni bo bazakugarukira, ariko wowe ntuzabasange. Yeremiya 15:19.

Yeremiya abwirwa yuko, niba yifuza kuvugira Imana, agomba kugaruka; kandi mu kubikora agomba gutandukanya iby’igicro n’ibyanduye. Imvugiro y’uyu murongo igaragaza ko ibyanduye ari abo adakwiriye gusubiraho. Igihe agaragazwa muri uwo murongo ari mu mimerere ye yo gucika intege, yemeza ko yari ari wenyine.

